

Format de citation

Ryantová, Marie: Rezension über: Olga Fejtová / Václav Ledvinka / Martina Maříková / Jiří Pešek (eds.), *Od veduty k fotografii. Inscenování města v jeho historii*, Praha: Scriptorium, 2017, in: *Český časopis historický*, 2019, 4, S. 1106-1107, DOI: 10.15463/rec.383869269

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Obecné

Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA –
Martina MAŘÍKOVÁ – Jiří PEŠEK
(edd.)

***Od veduty k fotografii. Inscenování města
v jeho historii***

(= Documenta Pragensia XXXVI)

Praha, Scriptorium – Archiv hlavního
města Prahy 2017, 731 s.,

ISBN 978-80-86852-79-9

(Archiv hl. m. Prahy),

ISBN 978-80-88013-73-0 (Scriptorium).

Nový svazek periodického sborníku Documenta Pragensia shromáždil příspěvky z již třicáté čtvrté tradiční, na Prahu a středoevropská města zaměřené konference, která se v roce 2015 soustředila na proměny konceptualizace výtvarného obrazu města od středověku k dnešku. Výsledkem je rozsáhlý soubor zahrnující úctyhodný počet 35 textů autorů nejen českých, ale již tradičně i slovenských, polských, maďarských, německých a rakouských a navíc kolegů z Estonska a Švýcarska. Kromě historiků a archivářů tentokrát dané téma výrazněji oslovilo také historiky umění, etnografy, geografy a další specialisty.

Úvod do tématu přináší příspěvek Jiřího Peška (publikovaný i v německé verzi), který se zaměřuje zejména na symboly městskosti a následná schematická nebo i konkrétní vyobrazení klíčových staveb, charakteristická pro jednotlivá města, jež se postupně stala jakousi identifikační šifrou, přičemž autor klade i otázku, kdo ji

definoval. S tím souvisejí i další problémy – povědomí o těchto vyobrazeních, cílené inscenování a selektivní nahlížení města nebo manipulace s jeho obrazem v různých obdobích (pro Prahu za okupace, ale i v období socialismu). Zdůrazněna je přitom nutnost kritiky obrazových svědectví.

Další příspěvky jsou věnovány pochopitelně zvláště Praze, ať již jejímu zobrazení v raně novověkých tiscích (Olga Fejtová), domácích a zahraničních letácích 16. a 17. století (Jana Hubková) či na mapách, vedutách a plánech. V nich téma pro 17. až 19. století obecně charakterizuje Eva Chodějovská, Jan Mokre se zaměřil na obraz Prahy z ptačí perspektivy k roku 1769 od vojenského kartografa Josepha Daniela von Hubera a Arno Pařík na měřičské i malířské zachycení pražského ghetta. Další autorky sledovaly ztvárňování Prahy od konce 19. stol. (Barbora Půtová, Stará Praha na Národopisné výstavě československé 1895) či ve století dvacátém (Miroslava Přikrylová, Vznik „Velké Prahy“ a snahy o systematickou fotografickou dokumentaci města ve 20.–30. letech; Mariana Kubištová, Fotografické budování moderní Prahy 1920–1945). Michal Kurz pojednal o oficiálním zobrazování české metropole v období stalinismu.

Následně však byla zkoumána i zobrazení jiných měst, a to nejen domácích jako Ústí nad Labem a Litoměřice (Vilém Zábranský – Pavel Raška, Idealizované a reálné zázemí města na vedutách) nebo Cheb (Jan Chlíbač – Tomáš Janat – Václav Matoušek – Růžena Zimová, Plány obléhání Chebu v červnu a červenci 1647 v Theatru

Europaeu), či moravských (Martin Štindl), ale i četných sídel zahraničních. Bratislavské veduty, resp. reflexi královských korunovací v nich sledoval Vladimír Segeš. Barbara Balážová charakterizovala prospekty hornických štol ve slovenském Vindšachtu a Siglisbergu z roku 1745 jako vedutu podzemní krajiny. Ferdinand Oppl představil pohled na Vídeň od pozdního středověku až po nástup fotografie, a to jak autory plánů, vedut a fotografií, tak jejich publikum. Město St. Pölten ve vyobrazeních od 17. do 20. století pak zpracoval Ralph Andraschek-Holzer.

Na pražských konferencích a v následné publikaci tradičně nechybějí ani příspěvky, věnované polským městům. Kalina Mróz-Jablecka ukázala na příkladu Vratislavi koexistenci básnických a výtvarných ztvárnění. Konrad Meus pojednal o Krakovu a jeho urbanizaci ve světle ikonografie a kartografie. Pohledy na město Toruń současně s nacistickou architekturou v Norimberku se staly obsahem textu Marka Podlasiaka, věnovaného fotografii ve službách propagandy. Další autoři se zaměřili na Elbing v 16. století (Roman Czaja a Radosław Golba), Tallinn v 19. století (Tonis Liibek a Raimo Pullat), Lvov v době rakouské vlády (Łukasz Tomasz Sroka), či Mohuč 17. století optikou grafických listů Václava Hollara (Ralph Melville). Mezi pojednanými městy je ale zastoupen i Tel Aviv a jeho vizuální konstrukce prostřednictvím fotografie (Alexandra Klei) nebo dokonce daleké Cuzco (Jose Cáceres Mardones).

Cenné jsou ovšem i obecněji zaměřené příspěvky, věnované vyobrazením měst doby pozdního středověku (Gerhard Jaritz) či pozdní renesance (Thomas Manetsch), ztvárnění hořícího města (Daniela Schulte) a zvláště vedutám, nahlíženým z různých

aspektů (Viliam Čičaj, Michal Wanner, Klara Kaczmarek-Löw, Kateřina Bečková). Zajímavý pohled nabízejí příspěvky, informující o strategii budování měst v době osvícenství (Michael Locher – na příkladu Paříže, Berlína a Prahy) či o inscenování obrazu zdravého města v průběhu industrializace na příkladu Düsseldorfu (Jörg Vögele – Luisa Rittershaus).

Předložené studie představují velmi zajímavý souhrn příspěvků, věnovaných nejen konkrétním vyobrazením a jejich různým typům, ale i zmíněnému inscenování a „budování obrazů“.

Rozsáhlý svazek je doplněn četnými obrazovými přílohami k jednotlivým příspěvkům, přiložen je navíc volný list s kvalitní reprodukcí plánů Prahy od Josepha Daniela von Huebera z roku 1768/69, resp. 1769, uložených v Österreichische Nationalbibliothek ve Vídni (k příspěvku Jana Mokreho). Nechybějí ani německá či anglická resumé.

Marie Ryantová

Christoph MIELZAREK –
Christian ZSCHIESCHANG (Hg.)

*Usus aquarum. Interdisziplinäre
Studien zur Nutzung und Bedeutung
von Gewässern im Mittelalter*

(= Forschungen zur Geschichte und
Kultur des östlichen Mitteleuropas, Bd. 54)
Wien – Köln – Weimar, Böhlau Verlag
2019, 381 s., ISBN 978-3-412-50087-0.

Že bez vody není života, věděli stejně dobře jako my i naši vzdálení předkové, i když pokud jde o její užívání, bylo to z mnoha důvodů jednodušší než dnes a ovšem neskonale primitivnější. Nicméně už tehdy byly velké rozdíly mezi jednotlivými spole-